

Öğretmen Algılarına Göre Fark Oluşturan Öğretmen

Abdullah Çetin
Serkan Ünsal

Öz: Bu araştırma, fark oluşturan öğretmenlerin özelliklerini, yaptıkları faaliyetleri, yetiştirilmesi için yapılması gerekenleri, topluma katkılarını ortaya çıkarmak amacı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseninde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Bilimleri bölümünde yüksek lisans yapan öğretmenlik deneyimine sahip 12 gönüllü öğretmen oluşturmuştur. Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda fark oluşturan öğretmenlerin meslektaşlarından ayrılan özelliklerinin, toplumsal sorunların çözümünde sorumluluk alma, güçlü olma/pes etmeme, problemlere pratik çözümler üretme, eleştirilere açık olma, kendine özgü duruşu olma olduğu tespit edilmiştir. Fark oluşturan öğretmenler, sosyal faaliyetler yaparak, toplumsal problemleri çözerek, topluma rehberlik ederek ve yenilik getirerek öğretmenler arasında fark oluşturmuşlardır. Tüm bunları yaparken rutinin dışına çıkma, prosedürlere takılmama gibi davranışlar sergilemişlerdir. Fark oluşturan öğretmenlerin yetiştirilmesi için hizmet içinde resmî prosedürlerin azaltılması, özgür/demokratik ortamların oluşturulması önerilirken hizmet öncesinde mesleğe, seçerek öğretmen alınması ve öğretim üyelerinin rol model olması önerilmektedir. Fark oluşturan öğretmenler; toplumsal bütünlüğün sağlanmasında, toplumsal kalkınmaya/gelişime rehberlik etmede, toplumun ihtiyaçlarının karşılanmasında, bireylerin topluma kazandırılmasında ve bireylere değerleri kazandırmada katkı sunmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, öğretmen tipolojisi, fark oluşturan öğretmen.

Abstract: This research aimed to explore the characteristics of the teachers who make a difference along with the activities they did, the actions they took and the contributions they made to society. Having a qualitative research design, this research utilized a phenomenological design. The working group of the research consisted of 12 volunteer teachers who completed their master degree at the department of Educational Sciences in Kahramanmaraş Sütçü İmam University during the 2018-2019 academic year and who had teaching experience. The research employed semi-structured interview form prepared by the researchers. Content analysis was used during data analysis. The teachers making a difference were found to differ from their colleagues with these characteristics such as taking responsibility in the solution of the social problems, producing practical solutions to problems, being open to criticism, having a unique personality. The teachers were determined to make a difference by doing social activities, solving social problems, guiding the society and bringing innovation. Besides, they demonstrated some behaviours like breaking out of the routine and not following the procedures. Various recommendations were provided in order to raise teachers who make a difference. Formal procedures should be reduced and free/democratic environment should be created during in-service training, while teachers should be specifically selected for the profession and faculty members should be role models during pre-service training. The teachers who make a difference contributed to the social integrity, development, meeting the needs of the society, bringing individuals into society and making individuals gain values.

Keywords: Teacher, teacher typology, teacher making a difference.

@ Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. abdcetin46@gmail.com
Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. serkan-unsal09@hotmail.com

iD <http://orcid.org/0000-0003-1118-0740>
<http://orcid.org/0000-0003-0367-0723>

© İlmi Etüdler Derneği
DOI: 10.12658/M0331
insan & toplum, 20120.
insanvetoplum.org

Başvuru: 24.07.19
Revizyon: 08.08.19
Kabul: 14.12.19
Online Basım: 6.01.20

Giriş

Meslek; bilimsel, sosyal, ekonomik ve teknolojik boyutları olan, belirli bir düzeyde bilgi ve beceri gerektiren iş olarak tanımlanmaktadır (Ada ve Ünal, 1999; Demir ve Acar, 1996). Meslek aynı zamanda kişinin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli, örgütlü etkinliklerin bütünü şeklinde de tanımlanmaktadır (Gömleksiz, 2004; Köktaş, 2003). Bunun yanında spesifik ve sistematik bilgi yapısını içermesi, uzun bir formel eğitim gerektirmesi ve özerkliğinin olması, mesleğin üç temel özelliği olarak kabul edilmektedir (Guerriero, 2017). Tarihsel süreç içinde öğretmenliğin bir meslek olup olmadığı uzun süre tartışılmasına rağmen (Aslan, 2015) 21. yüzyılda geçirdiği dönüşüm, öğretmenliğin meslek olarak kabul edilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (Yirci, 2017). Günümüzde ise öğretmenliğin meslek olarak kabul edilmesi için gerekli ölçütleri taşıdığı (Duran, 2001; Şişman, 2000) ifade edilmektedir.

Bir meslek olarak öğretmenlik, Yaman, Yaman ve Eskicumalı (2001) tarafından 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre istihdam edilen, eğitim ve öğretim ile ilgili görevi yerine getiren meslek grubu olarak tanımlanırken Akyüz (2001) tarafından devletin bir kamu görevi olan eğitim ve öğretimi üstlenen bir meslek olarak tanımlanmaktadır. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun öğretmenlik mesleği bölümünde öğretmenlik: "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir" şeklinde tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 1973). Meslek grupları içerisinde en eski meslek gruplarından biri olan öğretmenlik, toplumların ve bireylerin geleceğini şekillendiren, tüm toplumlar tarafından belirli düzeyde önem atfedilen, bireysel, toplumsal, bilimsel ve etik boyutu olan eğitim ve öğretim mesleğidir (Ünsal, 2015).

Öğretmen eğitim sisteminin en önemli öğelerinden biridir (Ada ve Akan, 2007; Adıgüzel, 2008). Demirtaş, Cömert ve Özer (2011), öğretmeni, eğitim sisteminde önemli kılan faktörleri eğitimin amaçlarını gerçekleştirmedeki rolü, öğretim programlarının uygulayıcısı olması, eğitim ortamını koşullara uygun olarak düzenleyebilmesi şeklinde sıralamıştır. Hattie'ye (2003) göre öğrencisinin başarısında öğretmen, öğretim programlarından, aileden, okul kültüründen ve akran etkisinden daha etkilidir. Demir ve Demir (2016) ise öğretmenlerin önemini eğitim-öğretim aracıyla bireyleri etkileme gücüne sahip kişiler olarak açıklamıştır. Öğretmenler, öğrencilere temel bilgi ve beceri kazandırmanın yanında onların sosyal, duygusal ve kişilik gelişimini de etkilemektedir (Kesner, 2005; Korkmaz ve Sadık, 2011). Bununla birlikte öğretmenler, toplumların geleceğini şekillendirmede (Bishay, 1996; Ekici, 2015), bireyleri yarınlara hazırlamada, toplumsal değişimin ve dönüşümün mimarı olmada (Çetin, 2017) önemli bir meslek grubudur.

Öğretmenlik mesleğinin yapısında ve öğretmenlerin rollerinde son zamanlarda küreselleşme, demokratikleşme, teknolojik ilerlemelerin etkisiyle birçok değişiklik meydana gelmiştir (Özoğlu, 2010; Özpolat, 2010). Bu değişikliklerle öğretmenlerin rolleri daha karmaşık, daha zorlu ve çok yönlü hâle gelmiş (Sudhakar ve Dayakara, 2017), öğretmenlerden devletin, toplumun, ailelerin beklentileri artmış ve modern toplumlarda öğretmenlik mesleği daha önemli hâle gelmiştir (Darling-Hammond, 2006). Günümüzde öğretmenler, geleneksel anlamda bilgi aktarmanın ve kültürel değerleri benimsetmenin yanı sıra teknolojiyi kullanmak, ekipler halinde çalışmak, özel eğitim gereksinimleri olan çocukların entegrasyonuna yardımcı olmak, hem biçimlendirme hem de değer biçmeye yönelik değerlendirmeyi yapmak, ebeveynlere profesyonel danışmanlık yapmak, öğrencilerin hızla değişen dünyaya uyum sağlama yeteneğini geliştirmek ve okul yönetimine katkıda bulunmak gibi birçok görevi yerine getirmek durumunda kalmışlardır (Göker ve Gündüz, 2017; OECD, 2005; Sudhakar ve Dayakara, 2017). Bu görevlerin yanında bireyselleşmenin artması, sosyal sorumluluk bilincinin azalması, toplumsal değerlerin davranışları yönlendirmedeki etkisinin azalması gibi nedenler, öğretmenlere yeni roller yüklemiştir. Bunlar; toplumu aydınlatma, sosyal sermayeyi geliştirme, çeşitli sosyal projelerde yer alma, toplumsal güveni tesis etme, toplumsal değişim ve dönüşümü başlatma gibi daha çok toplumda ve bireyde fark oluşturacak rollerdir (Özpolat, 2010).

Milli Eğitim Bakanlığı'nda (MEB) çalışan tüm öğretmenlerin aynı rolleri yerine getirmeleri insanın doğası gereği mümkün görünmemektedir. Bazı öğretmenler, MEB'in belirlediği öğretmenin görev ve sorumluluklarını yerine getirmenin yanında yaptığı farklı etkinlikler ve üstelendiği farklı rollerle diğer öğretmenlerden ayrılmaktadırlar. Bu öğretmenler; "ideal öğretmen", "lider öğretmen", "etkin öğretmen" gibi kavramlarla nitelendirilmektedir (Çelikten ve Can, 2003; Karakelle, 2005; Şahin, 2011; Tatar, 2004; Yıldırım ve Öner, 2016).

Yıldız'ın da (2013) belirttiği üzere öğretmenlik mesleğinin pratikleri ve toplumsal konumu diğer mesleklerde olduğu gibi dönemin toplumsal, ekonomik ve siyasi yapısından etkilenerek şekillenmektedir. Bunun sonucunda her dönemde dönemin özelliklerine uygun öğretmen tipolojisi ortaya çıkmaktadır. Günümüzde gündemde olan öğretmenler ise yaptıkları uygulamalarla "eğitimde fark oluşturan" öğretmenlerdir. Bu çalışmada, fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri ve yaptıkları faaliyetlere ilişkin veri setlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu verilerin literatüre kavramsal zenginlik sağlanması, öğretmen yetiştirme kapsamında yapılacak çalışmalar için referans oluşturması, öğretmenlere yönelik yapılan tal-

tif ve ödüllendirme sistemine bir kriter sunması beklenmektedir. Diğer taraftan fark oluşturan öğretmenlere yönelik sistemli, programlı çalışmaların yapılabilmesi adına bu çalışmadan elde edilecek veriler kullanılabilir. Bu çalışmanın sonuçları, öğretmenlerde farkındalık oluşturarak fark oluşturan öğretmenlerin sayılarını artırabilir. Fark oluşturan öğretmenlerin sayısının artması birçok toplumsal problemin çözümüne ve nitelikli bireylerin yetişmesine katkı sunabileceği düşüncesinden hareketle önemlidir.

Fark oluşturan öğretmenlerle ilgili “Fark Yaratan Öğretmenin Hikâye Yarışması” ve 24 Kasım Öğretmenler Günü etkinlikleri kapsamında Ankara’ya davet edilme gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ancak gerek medyada yer alan haberler gerekse sivil toplum örgütlerinin yapmış oldukları çalışmalarla “Toplum tarafından tanınır hâle gelen, fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri nelerdir?”, “Ne tür etkinlikler yaparak farklılık oluşturabilmişler?”, “Toplum tarafından niçin takdir ile karşılanıyorlar?” soruları cevap bekleyen sorulardır. Literatür incelendiğinde başka bağlamda konuyu ele alan çalışmalar olmakla (Akçadağ, 2017; Yıldırım ve Öner, 2016) birlikte bu sorulara cevap teşkil edecek araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum göz önünde bulundurularak araştırmanın problem cümlesi: “Toplumda fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri ve fark oluşturmalarına neden olan faaliyetleri nelerdir?” şeklinde düzenlenmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı; fark oluşturan öğretmenlerin özelliklerini, yaptıkları faaliyetleri, yetiştirilmesi için yapılması gerekenleri, topluma katkılarını ortaya çıkarmaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, olgubilim deseninde yürütülmüş nitel bir araştırmadır. Olgubilim deseninde yürütülen araştırmalarda amaç, kişilerin olguya yüklediği anlamı ortaya çıkarmaktır (Creswell, 2016; Johnson ve Christensen, 2012). Olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde de karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 72). Bu araştırmadaki olgu, fark oluşturan öğretmendir. Araştırmada toplum tarafından önemsenen hatta toplumda popüler olan fakat yeterince anlaşılamayan ve tanımlanamayan fark oluşturan öğretmenler konusu, olgubilim deseniyle ele alınarak derinlemesine incelemeye tabi tutulmuştur.

Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında katılımcıların olguya ilişkili, olguyu açıklayabilecek, deneyim sahibi birincil kişi olması önerilmektedir (Creswell, 2016; Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada zengin veri setine ulaşmak için amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiş olup (Yıldırım ve Şimşek, 2011) ölçütler; katılımcıların öğretmenlik deneyimine sahip olmaları, eğitim bilimleri ana bilim dalında yüksek lisans eğitimi alıyor olmaları ve farklı kıdem yılına sahip olmaları şeklinde belirlenmiştir. Yüksek lisans yapan öğretmenler, kişisel ve mesleki gelişimleri için çaba sarf etmekte, araştırmaya ve okumaya istekli olmakta, olaylar ve olgularda daha duyarlı olmaktadır (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Bektaş ve Pehlivan, 2018). Bu yüzden araştırmada, katılımcıların eğitim bilimleri alanında yüksek lisans yapmaları ve öğretmenlik deneyime sahip olmaları, onları fark oluşturan öğretmenler konusundaki farkındalıklarının daha yüksek düzeyde olabileceği gerekçesiyle katılımcı olarak alınmıştır. Aynı zamanda katılımcılardan daha derin ve özgün bilgi alma adına öğretmenlerin çeşitli branşlarda görev yapmalarına ve farklı mesleki deneyime sahip olmalarına özen gösterilmiştir. Araştırmanın amacına ve ölçütlere uygun olarak bu araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde yüksek lisans yapan öğretmenlik deneyimine sahip 12 gönüllü öğretmen oluşturmuştur. Katılımcı öğretmenlere etik kurallarına uymak adına Ö1, Ö2, ..., Ö12 şeklinde kodlar verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Kod	Cinsiyet	Branş	Mesleki Deneyim
Ö1	Kadın	İlköğretim Matematik Öğretmeni	4 yıl
Ö2	Kadın	Sınıf Öğretmeni	6 yıl
Ö3	Kadın	Sınıf Öğretmeni	1 yıl
Ö4	Kadın	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni	3 Yıl
Ö5	Kadın	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni	1 Yıl
Ö6	Erkek	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni	1 Yıl
Ö7	Erkek	Türkçe Öğretmeni	16 Yıl
Ö8	Erkek	Türk Dili ve Edebiyat Öğretmeni	17 Yıl
Ö9	Kadın	Beden Eğitimi Öğretmeni	7 Yıl
Ö10	Kadın	Türk Dili ve Edebiyat Öğretmeni	2 Yıl
Ö11	Kadın	Okul Öncesi Öğretmeni	3 Yıl
Ö12	Kadın	Türkçe Öğretmeni	1 Yıl

Tablo 1 incelendiğinde çalışma grubundaki kadın (%75) katılımcıların sayısı erkek katılımcıların sayısından fazladır. Çalışma grubundaki katılımcıların 4'ü (%33) Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, 2'si (%16) Sınıf Öğretmeni, 2'si Türkçe Öğretmeni, Okul Öncesi Öğretmeni, Beden Eğitimi Öğretmeni, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, İlköğretim Matematik Öğretmeni şeklindedir. Araştırmadaki katılımcıların mesleki deneyimleri en az 1 en fazla 17 yıldır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Görüşme, nitel araştırmalarda çok sık rastlanan veri toplama araçlarından biridir. Görüşme, bireylerin gözlemlenen veya gözlemlenmeyen davranışlarının sebebini öğrenmek (Merriam, 2013), deneyimlerini ortaya çıkarmak, olaylardan ne şekilde etkilendiklerini tespit etmek (Patton, 2014), olguyla ilgili bilgi, düşünce ve tutumları belirlemek (Creswell, 2016) için gerçekleştirilir. Bu araştırmada verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Görüşme formunun birinci kısmı, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için üç sorudan oluşurken, ikinci kısmı fark oluşturan öğretmenlerle ilgili katılımcıların görüşlerini belirlemek için dört açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Görüşme formu hazırlanırken literatür taraması yapılmış ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapan iki uzmandan görüş alınmıştır. Görüşme yapılmadan önce katılımcılara görüşme ile ilgili bilgi verilmiş, gönüllü olmaları hâlinde araştırmaya katılmaları istenmiştir. Katılımcılarla görüşme 2019 Ocak ayında fakülte'deki bir derslikte gerçekleştirilmiştir. Görüşme yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi ile derinlemesine incelenerek öncelikle kodlar belirlenir. Birbirleriyle ilişkili kodlar aynı kavram altında bir araya getirilerek temalar oluşturulur (Berg ve Lune, 2015; Creswell, 2016; Merriam, 2013; Patton, 2014). İçerik analizinde amaç, elde edilen verileri belirli kavramlar altında bir araya getirecek bütünsel bakış açısı sunma, ilişkileri ortaya çıkarma ve okuyucunun anlayacağı şekilde yorumlamadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada elde edilen verilerin içerik analizi sürecinde öncelikle ham verilerin tamamı iki araştırmacı tarafından okunmuş ve metinler düzenlenerek analize hazır hâle getirilmiştir. Daha sonra katılımcıların verdiği cevaplar ayrı ayrı incelenerek verilerin kodlanması, ulaşılan

kodlardan temaların oluşturulması, kodların ve temaların sistematik olarak sunulması ve yorumlanması yapılmıştır. İçerik analizinin doğası gereği tümevarımsal analiz (Patton, 2014) yöntemine uygun olarak veriden gelen bulguya odaklanılmıştır. Tüm bu süreçte araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Bu araştırmada geçerlik ve güvenilirlik adına; araştırmanın etik bir şekilde sürdürülmesine (Merriam, 2013) özen gösterilmiş, inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlılık ve teyit edilebilirlikle ilgili çalışmalar (Lincoln ve Guba, 1985) yapılmıştır. Bu araştırmada inandırıcılığı sağlamak için araştırmanın tüm aşaması ve katılımcılar hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş, uzman görüşüne sunulmuş, katılımcı teyidi alınmıştır. Araştırmalarda ayrıntılı bilgi verilmesi, okuyucularda inandırıcılığın artmasını sağlamaktadır (Creswell, 2016). Bu araştırmada aktarılabilirliği sağlamak için gerekli açıklamalar yapılarak doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Okuyucular için anlaşılır bir dil kullanılmış, bulgular tablolar şeklinde düzenlenmiştir. Nitel araştırmalarda tutarlılık, araştırma verileriyle araştırma sonuçlarının birbiriyle tutarlı olmasıdır (Merriam, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bunun yanında Creswell (2016), nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlamak için birden fazla araştırmacının kodlama yapması ve bu kodlar arasındaki uyuma bakılması gerektiğini belirtmiştir. Bu araştırmada, iki araştırmacı ayrı ayrı kodlama yaparak kodlamalar arası uyuma bakmışlardır. Kodlayıcılar arası uyum, Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) formülü (Güvenirlik=Görüş birliği/Görüş birliği+Görüş ayrılığıX100) kullanılarak hesaplanmış ve .91 olarak bulunmuştur. Kodlayıcılar arası uyum, değerinin .70'ten yüksek olduğu durumlarda kodlamalarının güvenilir olduğu söylenebilir (Akay ve Ültanır, 2010, s. 80). Kodlamaların farklı olduğu durumlarda araştırmacılar, literatür destekli tartışmalar yaparak kodların ne olacağına birlikte karar vermişlerdir. Çünkü farklı kodlamaların olduğu durumlarda araştırmacıların uzlaşması gerekmektedir (Silverman, 2005). Bu araştırmada teyit edilebilirliği sağlamak için araştırmanın verileri ve yapılan çalışmalar, Creswell'in (2016) belirttiği gibi bilgisayar ortamında dosyalar olarak istenildiği anda denetlenebilir hâle getirilmiştir.

Bulgular

Bu araştırmada fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri, yaptıkları faaliyetler, yetiştirilmesi için yapılması gerekenler ve topluma katkıları, öğretmen görüşleri doğrultusunda belirlenerek tablolar hâlinde sunulmuştur. Fark yaratan öğretmenlerin özellikleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlere Göre Toplumda Fark Oluşturan Öğretmenlerin Özellikleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	Katılımcılar
Mesleki bilgi	Alan bilgisi	Alanında donanımlı/yetkin olma	Ö1, Ö3, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10
		Alana yenilik kazandırma	Ö1
	Alan eğitimi bilgisi	Alan eğitimi bilgisine sahip olma	Ö1, Ö9, Ö11, Ö12
Mesleki beceri	Öğrenme ortamları oluşturma	Bireysel farklılıklara dikkat etme	Ö1, Ö4
		Farklı yöntem ve teknik kullanma	Ö10, Ö5
		Malzemeleri öğretim materyaline dönüştürme	Ö10
	Öğretme ve öğrenme sürecini yönetme	Öğrenciyi tanıma	Ö9, Ö11, Ö12
		İyi bir gözlemci olma	Ö9, Ö11
		Adil/tarafsız olma	Ö3, Ö10
		Tatlı otoriter olma	Ö8
	Milli, manevi ve evrensel değerler	Zamana dikkat etme	Ö6
		Farklı görüşlere saygılı olma	Ö3
	Öğrenciye yaklaşım	Toplumun değerlerine uygun davranma	Ö8
Öğrenciye değer verme		Ö1, Ö2	
Öğrencilerin hayatına dokunma		Ö1, Ö2, Ö7, Ö9	
Öğrenciye yol gösterme		Ö4, Ö12	
İletişim ve iş birliği	Duruşu olma	Ö8, Ö12	
	Sevecen/esprili olma	Ö3, Ö4	
	İşbirliği yapma	Ö9	
	Okul kültürünü benimseme	Ö8	
	Empati yapma	Ö12	
Tutum ve değerler	Evrensel değerler	İletişim becerilerine sahip olma	Ö3
		Evrensel değerlere sahip olma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö9, Ö10
		Mesleğini sevme	Ö1, Ö2, Ö9, Ö10
		Sürekli kendini geliştirme	Ö1, Ö3, Ö7, Ö9
		Sorumluluk hissetme	Ö4, Ö7, Ö8, Ö11
	Kişisel ve mesleki gelişim	Değişime ayak uydurma	Ö8, Ö11
		Eleştirilere açık olma	Ö3, Ö8, Ö12
		Kılık kıyafetine özen gösterme	Ö3, Ö5, Ö8, Ö12
		Kültürlü olma	Ö7, Ö9, Ö12
		Güçlü olma/pes etmeme	Ö3, Ö4, Ö11
		Problemlere pratik çözümler bulma	Ö10, Ö12
		Mesleğin önemine inanma	Ö6, Ö7
		Pozitif düşünceye sahip olma	Ö4, Ö7
		Mesleğinde aktif olma	Ö7, Ö8
		Alanı ilgili gelişmeleri takip etme	Ö7

Tablo 2 incelendiğinde fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri; mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler temaları altında gruplandırılmıştır. Çoğu öğretmen tarafından fark yaratan öğretmenin özellikleri, alanında donanımlı/yetkin olma (f:7) şeklinde belirtilirken bir öğretmen tarafından alınana yenilik getirme olarak belirtilmiştir. Dört öğretmen ise fark oluşturan öğretmeni, alan eğitim bilgisine sahip öğretmen olarak belirtmiştir. Konu ile ilgili Ö8'in görüşü: "Alan bilgisine hâkimdir. Alan bilgisi hakkında analizler, sentezler, eleştiriler yapabilir" şeklinde iken Ö1'in görüşü: "Alana yeni bir yöntem, bakış açısı vb. kazandırır" şeklindedir. Alan eğitimi bilgisine sahip olmayı Ö1: "Mesleki bilgi ve beceri konusunda daha donanımlıdır" şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 2'ye bakıldığında mesleki beceri ile ilgili öğrenme ortamı oluştururken fark oluşturan öğretmenlerin bireysel farklılıklara dikkat ettiği (f:3), farklı yöntem ve teknik kullandığı (f:2), çevresindeki malzemeleri öğretim materyaline dönüştürdüğü (f:1) görülmektedir. Konu ile ilgili Ö4'ün görüşü: "Her bireyin tek ve özel olduğu inancıyla öğrencilerindeki yaratıcılık vb. yetenekleri ortaya çıkarabilen" şeklinde iken Ö10'un görüşü: "Pratik çözümler bulan, tek düze anlatımdan uzak, çevredeki her şeyi materyal olarak kullanabilen öğretmenler" şeklindedir. Öğretme ve öğrenme sürecini yönetmede fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri; öğrenciyi tanıma (f:3), iyi bir gözlemci olma (f:2), adil/tarafsız olma (f:2), tatlı otoriter olma ve zamana dikkat etme şeklindedir. Ö11, öğrenciyi tanıma ve iyi bir gözlemci olma ile ilgili görüşünü: "Çocukları ve velilerini çok iyi gözlemleyip tanımalıdır" cümlesi ile ifade etmiştir. Adil/tarafsız olma ile ilgili Ö3'ün görüşü: "Olaylar karşısında duygularını kontrol edebilmeli, tarafsız olmalıdır" şekilde, tatlı otoriter olma ile ilgili Ö8'in görüşü: "Tatlı otoriter" şeklinde, zamana dikkat etme ile ilgili Ö6'nın görüşü: "İşe saatinde gelip saatinde çıkması gerekir" şeklindedir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere tutum ve değerler teması; millî, manevi ve evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği, kişisel ve mesleki gelişim alt temaları olmak üzere dört grupta toplanmıştır. Millî, manevi ve evrensel değerler alt temasında fark oluşturan öğretmenlerin özelliklerinin; farklı görüşlere saygılı olma (f:2), toplumun değerlerine uygun davranma (f:2) olduğu görülmektedir. Konu ile ilgili Ö3'ün görüşü: "Farklı görüşlere saygılı olmalıdır" şeklinde iken Ö8'in görüşü: "Öğrencilerin, toplumun değer yargılarını bilir, davranışlarını ona göre ayarlar" şeklindedir. Öğrenciye yaklaşım alt temasında fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri; öğrenciye değer verme (f:4), öğrencilerin hayatına dokunma (f:4), öğrenciye yol gösterme (f:2) ve duruşu olmadır (f:2). Öğrenciye değer verme

ve öğrencinin hayatına dokunma ile ilgili Ö1'in görüşü: "Öğrencileri için yeri gelip başka şeyler için zamanından çalmak. En önemli öğrencinin hayatının bir yerine dokunacak tutum, söz, davranış kazandırmak" şeklindedir. Öğrenciye yol gösterme ile ilgili Ö4'ün görüşü: "Merhametli, şefkatli, sevgiyi harmanlayarak iyi bir yol gösteren öğretmenlerdir" şeklinde iken duruşu olma ile ilgili Ö8'in görüşü: "Duruşu vardır" şeklindedir. İletişim ve iş birliği alt temasında fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri; sevecen/esprili olma (f:2), iş birliği yapma, okul kültürünü benimseme, empati yapma ve iletişim becerilerine sahip olma şeklindedir. Konu ile ilgili Ö3'ün görüşü: "Sevecen, anlayışlı, esprili olmalıdır. Etkili iletişim becerilerine sahip olmalıdır" şeklindedir. Ö8 görüşünü: "Okul kültürünü benimseyendir" şeklinde, Ö12 görüşünü: "Empati yapabilme yetisine sahip değildir" şeklindeki cümleleriyle ifade etmişlerdir.

Kişisel ve mesleki gelişim alt temasında fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri; evrensel değerlere sahip olma (f:7), mesleğini sevme (f:4), sürekli kendini geliştirme (f:4), sorumluluk hissetme (f:4), değişime ayak uydurma (f:3), eleştirilere açık olma (f:3), kılık kıyafetine özen gösterme (f:3), kültürlü olma (f:3), güçlü olma/pes etmeme (f:3), problemlere pratik çözümler bulma (f:3), mesleğin önemine inanma (f:2), pozitif düşünceye sahip olma (f:2), mesleğinde aktif olma (f:2), alanı ilgili gelişmeleri takip etme (f:2) şeklindedir. Evrensel değerlere sahip olma ile ilgili Ö3'ün görüşü: "Sabırlı olmalıdır. Güvenilir ve dürüst olmalıdır. Farklı görüşlere saygılı olmalıdır" şeklinde iken mesleğini sevme, kültürlü olma ve kendini geliştirme ile ilgili Ö9'un görüşü: "Mesleğini seven. Kültürlü olan. Yaşam boyu öğrenme isteği olan" şeklindedir. Kılık kıyafetin fark oluşturmada etkili olduğunu Ö12: "Konuşmasıyla, bakış açısıyla, kılık kıyafetiyle bile diğerlerinden farklı olduğunu gösterir" şeklindeki cümlesi ile vurgulamıştır. Mesleğin önemine inanma, pozitif düşünceye sahip olma ve alanı ile ilgili gelişmeleri takip etme ile ilgili Ö7 görüşünü: "Mesleklerinin önemine inanmışlar. Kitap okumaya veya kendini geliştirici yayınları takip etmeye isteklidirler. Öğrencilerle pozitif ve yakın diyalog içindedirler" şeklindeki cümleleriyle belirtmiştir. Sorumluluk hissetme ve güçlü olma ile ilgili Ö4'ün görüşü: "Elini taşın altına koyabilen, güçlüklerden yılmayan" şeklindedir. Değişime ayak uydurma ve eleştirilere açık olma ile ilgili Ö8 görüşünü: "Gelişen bilgi çağının yeniliklerine kendini uydurabilir. Gelişmeleri takip edendir. Eleştirilere açıktır" şeklindeki cümleleriyle ifade etmiştir.

Fark Oluşturan Öğretmenlerin Gerçekleştirdikleri Etkinliklere ve Başardıkları Durumlara İlişkin Bulgular

Araştırmanın cevap aradığı ikinci soru, öğretmenlerin hangi faaliyetleri ile toplumda fark oluşturan öğretmen olduğudur. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlere Göre Fark Oluşturan Öğretmenlerin Yaptıkları Etkinlikler ve Başardıkları Durumlar

Tema	Kodlar	Katılımcı
Sosyal etkinlikler	Proje yapma/destekleme	Ö1, Ö2, Ö8, Ö11, Ö12
	Sosyal faaliyet yapma	Ö2, Ö7, Ö12
	Sportif faaliyet yapma	Ö2, Ö4, Ö7
	Okulun donanımına katkı sağlama	Ö8, Ö12
Toplumsal ilişkiler	Toplumsal bir probleme çözüm bulma	Ö4, Ö6, Ö9, Ö11, Ö12
	Topluma rehberlik etme/değer katma	Ö4, Ö6, Ö10, Ö11
	Topluma yenilik getirme	Ö4, Ö10
	Velilerin sorumluluk almalarını sağlama	Ö7, Ö8
	Öğrencilere değerleri kazandırma	Ö8
Kişisel davranışlar	Rutin dışına çıkma	Ö2, Ö5, Ö8, Ö11
	Prosedürlere takılmama	Ö2, Ö6
	Öğrencisini mezun ettikten sonrada takip etme	Ö6
	Zor olanı başarma	Ö4
Öğrencilerinin akademik olarak üstün başarı göstermesi		Ö2

Tablo 3'te görüldüğü gibi fark oluşturan öğretmenlerin faaliyetleri; sosyal etkinlikler, toplumsal ilişkiler ve kişisel davranışlar olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Fark oluşturan öğretmenler sosyal etkinlikler adı altında; proje yapma/destekleme (f:5), sosyal faaliyet yapma (f:4), sportif faaliyet yapma (f:4), okulun donanımına katkı sağlama (f:3) faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir. Konu ile ilgili Ö2 görüşünü: "Yaptığı sosyal, kültürel, sportif faaliyetlerle" şeklinde belirtirken Ö12 görüşünü: "Toplumsal sorunlara çözüm getirecek (kütüphane kurma, okulun fiziksel özelliklerini özelliklerini iyileştirme vb.)" şeklinde belirtmiştir. Okulun donanımına katkı sağlamayı Ö8: "Tek derdi derse girip-çıkma değildir. Kurumun diğer iş ve işlemlerine yardımcı olur. Ekstra görev almayı yük olarak görmez" şeklindeki cümlesi ile

ifade etmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde toplumsal ilişkiler temasında fark oluşturan öğretmenlerin toplumsal bir probleme çözüm bulacak (f:5), topluma rehberlik edecek/değer katacak (f:4), topluma yenilik getirecek (f:2), velilerin sorumluluk almalarını sağlayacak (f:2) öğrencilere değerleri kazandıracak etkinlikler yaptığı görülmektedir. Ö4'ün topluma rehberlik etme/değer katma ile ilgili görüşü: “Çalıştığı köyde sadece öğrencilerine değil köyün kadınlarına rehberlik eden, onların emeklerinin ve güçlerinin ortaya çıkmasına yardımcı olan öğretmen fark oluşturan öğretmendir” şeklinde iken toplumsal bir probleme çözüm bulma ile ilgili görüşü: “Kimsenin umudunun olmadığı ücra köylerde, kasabalarda öğrencilerine okuma aşkı kazandıran fark oluşturan öğretmendir” şeklindedir. Konu ile ilgili Ö8 görüşünü: “Toplumun ihtiyaç duyduğu yeniliklere ve gelişmelere uygun eğitim veren” şeklinde belirtmiştir. Velilerin sorumluluk almalarını sağlama ile ilgili Ö7'nin görüşü: “Veli-öğretmen diyalogunu geliştirip velilerin sorumluluk almalarını temin etmişlerdir” şeklinde iken Ö8'in görüşü: “Misal bir değer yargısını “vatanperverlik” gibi öğrencilere aşılarmışsa velileri eğitimin içine çekmişse (para istemeden) o öğretmen fark oluşturan öğretmendir” şeklindedir.

Fark oluşturan öğretmenlerin kişisel davranışlarına bakıldığında; rutinin dışına çıkma (f:5), prosedürlere takılmama (f:2), öğrencisini mezun ettikten sonrada takip etme ve zor olanı başarma gibi davranış sergiledikleri görülmektedir. Rutinin dışına çıkma ile ilgili Ö8 görüşünü: “Fark oluşturan öğretmen aslında müfredat dışı büyük bir iş başaran öğretmen olmuştur” şeklinde ifade etmiştir. Konu ile ilgili Ö6 görüşünü: “Resmiyetin dışında gerçekten ihtiyaç sahibi öğrencileri belirleyip aile ziyaretleri yaparak fark yaratabilir. Öğrencisinin çalıştığı okuldan mezun olduktan sonraki sürecini ...takip ederek fark yaratabilir” şeklindeki cümleleriyle açıklamıştır. Öğrencilerinin akademik olarak üstün başarı göstermesi hâlinde öğretmenin fark oluşturmağını belirten Ö2'nin görüşü: “Akademik açıdan üstün başarı göstermesiyle” şeklindedir.

Fark Oluşturan Öğretmenlerin Yetiştirilmesi İçin Yapılması Gerekenlerle İlgili Bulgular

Araştırmanın cevap aradığı üçüncü soru, fark oluşturan öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılması gerekenlerin neler olduğudur. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4: Fark Oluşturan Öğretmenlerin Yetiştirilmesi İçin Yapılması Gerekenler

Tema	Kod	Katılımcı
Hizmet içi yapılması gerekenler	Resmî prosedürler azaltılmalı	Ö2, Ö8
	Özgür/demokratik ortamlar oluşturulmalı	Ö2, Ö8
	Kendini geliştirmesi için imkânlar sunulmalı	Ö1, Ö4
	Stajyerlere en az bir proje yapma şartı koyulmalı	Ö7
	Hizmet içi eğitim semineri verilmeli	Ö9
	Ekonomik olarak güçlendirilmeli	Ö2
Hizmet öncesi yapılması gerekenler	Rotasyon olmalı	Ö2
	Mesleğe seçerek öğretmen alınmalı	Ö1, Ö8, Ö10, Ö11
	Öğretim üyeleri rol model olmalı	Ö3, Ö6, Ö10
	Alınan eğitim niteliği artırılmalı	Ö3, Ö11
	Radikal değişiklikler yapılmalı	Ö4, Ö9
	Lisans derslerinde daha çok uygulama yaptırılmalı	Ö3, Ö9
	Adaylara düşünme becerileri kazandırılmalı	Ö4
	Adaylara pozitif tutum becerileri kazandırılmalı	Ö7
Değerlere uygun eğitim verilmeli	Ö12	
Problem çözme becerisi kazandırılmalı	Ö12	

Tablo 4 incelendiğinde fark oluşturan öğretmenlerin yetiştirilmesi için yapılması gerekenler; hizmet içi ve hizmet öncesi olmak üzere iki grupta toplanmıştır. Hizmet içi yapılması gerekenler; resmî prosedürler azaltılmalı (f:2), özgür/demokratik ortamlar oluşturulmalı (f:2), kendini geliştirmesi için imkânlar sunulmalı (f:2), stajyer öğretmenlere en az bir proje yapma şartı koyulmalı, hizmet içi eğitim semineri verilmeli, ekonomik olarak güçlendirilmeli, farklı hobi alanları oluşturulmalı şeklindedir. Resmî prosedürün azaltılması ve özgür ortamın oluşturulması ile ilgili Ö2'nin görüşü: "Resmî prosedürle öğretmen boğulmamalıdır. Öğretmene belirli bir özerklik sağlanmalıdır" şeklinde iken Ö8'nin görüşü: "Öğretmenler daha serbest bırakılmalı" şeklindedir. Öğretmenlerin kendini geliştirmesi için imkânlar sunulmalı gerektiği ile ilgili görüşünü Ö1: "Öğretmenlerin hayat boyu devam eden öğrenmeyi yaşamlarında yer edinecek şekilde bir dergiye, alan yazın çalışmalarına takibi sağlanmalı" şeklinde ifade etmiştir. Stajyer öğretmenlere en az bir proje yapma şartı koyulması gerektiğini belirten Ö7'nin görüşü: "Öğretmenlerin staj döneminde okullarda öğrencilere en az bir proje, sosyal etkinlikte görev alması sağlanabilir"

şeklinde, öğretmenlerin ekonomik olarak güçlendirilmesi ve rotasyonun gerektiğini belirten Ö2'nin görüşü: "Yıllarca aynı okulda görev yapmak yerine maksimum üç yılda bir eğitim ortamı değiştirilmelidir. Bunun yanı sıra bu meslek icra edilirken ekonomik kaygı güdülmemelidir" şeklindedir.

Tablo 4 incelendiğinde fark oluşturan öğretmenlerin yetişmesi için hizmet öncesi yapılması gerekenler; mesleğe seçerek öğretmen alınmalı (f:4), öğretim üyeleri rol model olmalı (f:3), alınan eğitim niteliği artırılmalı (f:2), radikal değişiklikler yapılmalı (f:2), aday öğretmenlikte daha çok uygulama yaptırılmalı (f:2), adaylara düşünme becerileri kazandırılmalı, öğretmen adaylarına pozitif tutum becerileri kazandırılmalı, değerlere uygun eğitim verilmeli, problem çözme becerisi kazandırılmalı şeklindedir. Mesleğe seçerek öğretmen alınmalı fikrini savunun Ö1'in görüşü: "İlk olarak öğretmenlik mesleğini seven, istekli kişiler fark yaratacak öğretmenlik için seçilmeli" şeklinde iken Ö10'nin görüşü: "Öğretmen yetiştiren kurumların öncelik olarak öğretmenlik mesleğinin önemini ve toplumun geleceğine yön veren olduğunu ön planda tutarak, önceden yeterliklerini ölçerek uygun adayların alınması..." şeklindedir. Öğretim üyelerinin rol model olması ve lisans derslerinde daha çok uygulama yapılması gerektiği ile ilgili Ö3 görüşünü: "Fark oluşturan öğretmenlerin yetiştirilmesi için fark oluşturan hocaların olması gereklidir. Öğretmen olarak yetişen birinin mümkün olduğu kadar çok uygulama görmesi gereklidir. Çünkü bizler okulda öğrendiğimiz teori derslerinin maalesef hiçbirini gerçek sınıf ortamında kullanmıyoruz" şeklinde ifade etmiştir. Değerlere uygun eğitim verilmesi ve adaylara problem çözme becerisi kazandırılması gerektiğini belirten Ö12 görüşünü: "Kültür, örf, âdetlerimizi bilen ve uygulayan bireyler yetiştirmeliyiz. Sorunlara yaratıcı çözümler getirebilecek düzeyde eğitim vermeliyiz" şeklindeki cümleleriyle açıklamıştır.

Fark Oluşturan Öğretmenlerin Topluma Katkıları

Araştırmamanın cevap aradığı dördüncü soru, fark oluşturan öğretmenlerin topluma katkılarının neler olduğudur. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Fark Oluşturan Öğretmenlerin Topluma Katkıları

Tema	Kod	Katılımcı
Birey-okul- toplum bütünlüğü sağlama	Bireyleri topluma kazandırma	Ö2, Ö5, Ö6, Ö12
	Bireylere değerleri kazandırma	Ö1, Ö3, Ö9, Ö11
	Topluma yön verme	Ö7, Ö9
	Okul toplum bütünleşmesini sağlama	Ö2, Ö7
	Toplumun huzuruna katkı sağlama	Ö1
Toplumun ihtiyaçlarını karşılama	Toplumsal kalkınmaya/gelişime katkı sağlama	Ö1, Ö4, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11
	Nitelikli birey yetiştirme	Ö3, Ö7, Ö11, Ö12
	Toplumu bilinçlendirme	Ö7, Ö9, Ö11
	Bulunduğu çevrede danışılan olma	Ö6
	Öğretmenliğin saygınlığını artırma	Ö11

Tablo 5 incelendiğinde fark oluşturan öğretmenlerin toplumsal bütünlüğü sağlama ve toplumun ihtiyaçlarını karşılama olmak üzere topluma iki tür katkı sundukları görülmektedir. Toplumsal bütünlüğü sağlama adına fark oluşturan öğretmenler; bireyleri topluma kazandırma (f:5), bireylere değerleri kazandırma (f:4), topluma yön verme (f:2), okul-toplum bütünleşmesini sağlama (f:2), toplumun huzuruna katkı sağlama gibi faaliyetlerde bulunduğu görülmektedir. Bireyleri topluma kazandırma ile ilgili olarak Ö12'nin görüşü: "Toplumsal birlik ve beraberlik duygusu oluşturur" şeklinde iken Ö6'nın görüşü: "Sosyoekonomik düzeyi düşük bölgelerde semtlerde çalışan öğretmenler, oradaki birçok gencin hayatına ufak bir dokunuşla birer potansiyel madde bağımlısı statüsünden çıkartıp toplum için ülkesi için gayet fedakârca çalışan bireylere dönüştürebilirler" şeklindedir. Bireylere değerleri kazandırma ile ilgili Ö11 görüşünü: "Vatanını seven, değerlerine bağlı insanlar olmalarını sağlar" şeklinde ifade etmiştir. Topluma yön verme ile ilgili Ö9 görüşünü: "Öğretmenler, toplumun mimarıdır" şeklindeki cümlesi ile belirtirken okul-toplum bütünleşmesini sağlama ile ilgili Ö2 görüşünü: "Okul ve toplum bütünleşmesini sağlar" şeklindeki cümlesi ile belirlemiştir. Ö1'in huzurlu toplum oluşturma ile ilgili görüşü: "Fark yaratan öğretmen iyi bir eğitim verecektir. İyi bir eğitim alan kişilerde toplumu olumlu yönde etkileyecektir. Ahlaklı huzurlu toplumun önü açılacaktır" şeklindedir.

Tablo 5 incelendiğinde toplumun ihtiyaçlarını karşılama adına fark oluşturan öğretmenler; toplumsal kalkınma/gelişimi sağlama (f:6), nitelikli birey yetiştirme (f:4), toplumu bilinçlendirme (f:3), bulunduğu çevrede danışılan olma (f:2), öğret-

menliğin saygınlığını artırma, bireylerin kendilerini keşfetmesini sağlama, farkındalık oluşturma gibi faaliyetler gerçekleştirdikleri görülmektedir. Toplumsal kalkınma/gelişimi sağlama ile ilgili Ö4'ün görüşü: "Toplumun ekonomik, sosyal, kültürel kalkınması bu öğretmenlerin eliyle olacaktır" şeklinde iken Ö10'un görüşü: "Çağdaş dünya hızla değişirken gelişen teknolojiyi takip edip öğrencilerine bunları yansıtan öğretmenler, toplumun ileri seviyeye çıkmasında en önemli unsurlardan biridir" şeklindedir. Nitelikli birey yetiştirmenin önemini vurgulayan Ö11 görüşünü: "Yetiştirdiği çocukların hayatında önemli izler bırakacağı için o öğrencilerde başka alanlarda fark oluşturan kişiler olabilir" şeklinde ifade etmiştir. Toplumu bilinçlendirmeyle ilgili Ö7'nin görüşü: "Toplumu ilgilendiren sorunlarla ilgili faaliyetler yaparak bilinçlendirme sağlamış olur" şeklinde, bulunduğu çevrede danışılan olma ile ilgili Ö6'nın görüşü: "... o öğretmen bulunduğu yerin hem öğretmeni hem arzuhalcisi hem yöneticisi hem de akıl danışılanı olur" şeklindedir. Ö11 fark oluşturan öğretmenin, öğretmenlerin saygınlığını artırdığını: "Fark oluşturan öğretmen, en önce öğretmenliğin saygınlığını artırır" cümlesiyle vurgulamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri, yaptıkları faaliyetler, yetiştirilmesi için yapılması gerekenler, topluma katkıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada, fark oluşturan öğretmenlerin bireysel farklılıklara dikkat ettiği, farklı yöntem ve teknik kullandığı, çevresindeki malzemeleri öğretim materyaline dönüştürme özelliklerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin mesleki nitelikleri, etkililiği ve iyi öğretmenin özellikleri konusunda yapılan çalışmalarda (Grundy ve Robinson, 2004; Hopkins ve Stern 1996; Işıktaş, 2015; Ko, Sammons ve Bakkum, 2013; Minor, Onwuegbuzie, Witcher ve James 2002; Şişman, 2009; Tang ve Choi, 2009; Üre, 2005) bu araştırmanın sonucuna benzer şekilde öğretmenlerin uygun araç-gereç ve materyal kullanma, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alma, farklı öğretim yöntemleri kullanma gibi özelliklere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar, fark oluşturan öğretmenin, öğrencilerin hayatına dokunabilme özelliğine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların böyle düşünmeleri, öğrencilerin öğretmenin verdiği bilgilerden daha çok davranışlarından etkilenmesi, öğrenciye yaklaşımıyla ve kurduğu iletişim ile öğrencilerin kişilik gelişimini etkilenmesinden (Gürkan, 1993; Küçükahmet, 1998) kaynaklanmış olabilir.

Katılımcılar fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri arasında sevecen, esprili olma gibi özelliklerin bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu özellikler, öğretilmekte olmasında gereken kişilik özellikleri bağlamında değerlendirilmektedir (Cochran-Smith,

2001). Bununla birlikte fark oluşturan öğretmenlerin esprili olması, onların mizah anlayışına da sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Fark oluşturan öğretmende mizah anlayışının var olması, ona eğitim ve öğretim sürecinde; öğrenme içeriğini öğrenciye kazandırma, öğrencide daha yüksek bir motivasyon oluşturma (Bolkan ve Goodboy, 2015), öğrencilere olumlu bir öğrenme ortamı oluşturma (Davenport, 2015), öğretmen ile öğrenci arasında olumlu bir iletişim kurma (Wanzer, 2002) gibi katkılar sağlayabilir. Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin belirli niteliklere sahip olmaları, onları fark oluşturan öğretmen yapmamaktadır. Fark oluşturan öğretmen olabilmek için iyi bir kişiliğe ve kendisine has duruşa da sahip olunması gerekmektedir (Bell ve Gilbert, 1994; Hotaman, 2012).

Araştırmada fark oluşturan öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişim temasında sürekli kendini geliştirme özelliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki gelişimin öğretmenlik mesleğinin doğasında olduğu (Grundy ve Robinson, 2004) düşünüldüğünde fark oluşturan öğretmenlerinde, mesleki gelişimleri için çaba içinde olmaları normal bir süreç olarak değerlendirilebilir. Araştırmada fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri arasında mesleki gelişim yanında alanında donanımlı/yetkin olma özelliğinin de olduğu görülmektedir. Birçok araştırmada (Borman ve Rachuba, 1999; Tandoğan, 1998; Villegas-Reimers, 2003) alanında yetkin olma ve mesleki gelişim özelliklerine sahip olma, öğretmenliğin mesleki becerileri olarak nitelendirilmiştir. Bununla birlikte fark oluşturan öğretmenlerin mesleki gelişim içinde olmaları, araştırmanın önemli bir sonucudur. Çünkü mesleki gelişim, öğretmenlerin öğretme ve öğrenme süreçlerinde kullandıkları yöntem ve tekniklerin seçimini, öğretim sürecini planlamasını, mesleki performansını artırmasını, öğrenciye yaklaşımını ve mesleki yetkinliğini yükseltmesi gibi birçok değişkeni etkilediği söylenebilir.

Araştırmada fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri arasında mesleğini sevme özelliğinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucunu Akçadağ'ın (2017) 2012 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından "Yılın Mesleğinde Fark Yaratın Öğretmeni" çalışmasında birinci seçilen Dilek Livaneli üzerine yaptığı çalışmasında, Dilek öğretmenin yaptığı bir çok çalışmasının ana motivasyon kaynağının meslek aşkından kaynaklandığı şeklindeki sonuç, araştırmanın mesleğini sevme sonucunu desteklemektedir. Fark oluşturan öğretmenlerin özellikleri arasında sorumluluk hissetme özelliği olduğu araştırmanın başka bir sonucudur. Öğretmenlerin niteliği, etkililiği ve ideal öğretmenin özellikleri konusunda yapılan çalışmalar Alfabetik sıraya uygun olmamış (Hopkins ve Stern 1996; Özkan ve Arslantaş, 2013; Tekişik, 2003) bu araştırmanın sonucuna benzer şekilde öğretmenlerin sorumluluk duygusuna sahip olması gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Katılımcılar, fark yaratan öğretmenlerin evrensel değerlere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların böyle düşünmelerinde Özpolat'ında (2010) vurguladığı üzere demokratikleşmenin, küreselleşmenin ve bilgi toplumunun her topluma has bir yaşama biçimi üretmesi bunun ise ancak evrensel değerler zemininde mümkün olacağı şeklinde anlayışın etkisi olabilir. Bununla birlikte fark oluşturan öğretmenin evrensel değerlere sahip olması çok kültürlülük anlayışına ve yeterliklerine sahip olduğu anlamına da gelebilir. Fark oluşturan öğretmenin bu özelliği, ülkesinin ve tüm insanların karşı karşı karşıya kaldığı, her türlü çevresel, sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlara karşı duyarlı ve bu sorunlarının çözümünde aktif rol oynadığı (Cogan ve Pederson, 2001) şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada fark oluşturan öğretmenlerin sosyal ve sportif faaliyetler gerçekleştirerek, birçok proje yaparak ve okulun donanımına katkı sağlayarak fark oluşturdıkları görülmüştür. Araştırmanın bu sonucunu, Akçadağ (2017) yaptığı çalışmada fark oluşturan Dilek öğretmenin gerçekleştirdiği “Binbir Kitaplı Kütüphane, Köyde Opera, Bu Dünya Hepimizin, Halkın Okula Çekilmesi, Biz Her Yerdeyiz, Kadın ve Yaşam” gibi sosyal projeler, “Okulum Gençleşiyor” gibi okulun donanımına katkı sağlayan projeler, bu araştırmanın yapılan etkinliklerle ilgili sonucunu desteklemektedir. Katılımcılar, fark oluşturan öğretmenlerin yapmış oldukları faaliyetleri, toplumsal bir probleme çözüm bulma, topluma rehberlik etme/değer katma, topluma yenilik getirme ve velilerin sorumluluk almalarını sağlama olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bu faaliyetlerin ortak özelliğinin daha çok topluma yönelik olduğu söylenebilir. Bhargava ve Pathy (2014), yeni dönem öğretmen rollerinin ve sorumluluklarının sınıfın dışına kadar genişlediğini vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda fark oluşturan öğretmenlerin toplumsal boyutta yapmış oldukları faaliyetlerle sınıf dışındaki rol ve sorumluluklarını yerine getirdiği söylenebilir. Şişman (2000), öğretmenlerin topluma hizmet arzusunda olmalarını çağdaş ve ideal öğretmen davranışları içerisinde değerlendirmektedir. Bu değerlendirme göz önünde bulundurulduğunda fark oluşturan öğretmenlerin toplumsal boyutta yaptığı faaliyetlerden dolayı çağdaş ve ideal öğretmen davranışlarını da sergilediği söylenebilir.

Fark oluşturan öğretmenlerin toplumsal kalkınmayı/gelişimi sağlama adına faaliyetler yaptığı araştırmanın başka bir sonucudur. Fark oluşturan öğretmenlerin yapmış oldukları bu faaliyetler ile toplumların yaşam ve gelişimi biçimlendirerek (Alkan, 2000) eğitimin toplumsal işlevlerini gerçekleştirme adına da katkı sunduğu söylenebilir. Bununla birlikte fark oluşturan öğretmenlerin toplumsal kalkınmayı/gelişimi sağlama adına yaptığı faaliyetler, toplum için değişme ve gelişme süreçlerine liderlik etme rollerini yerine getirdiği söylenebilir.

Araştırmada, fark oluşturan öğretmenlerin bireyleri topluma kazandırarak, toplumun bütünlüğünü sağlamaya katkı sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu katkıyı ise bireylerin sosyalleşme sürecindeki liderlik rolleri, bireyleri toplumsal hayata hazırlama, toplumun kültürel ve toplumsal değerlerini bireylere aktarma da öğretmenlerin en etkili faktör (Wong, 2004) olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Hızlı toplumsal değişime bağlı olarak geleneklerin zayıflaması, kadınların iş hayatına atılması, aile içinde birlikte geçen zamanın azalması, boşanma oranlarının artması, ailelerin tek çocuk tercihi gibi nedenlerden dolayı aile, sosyalleşme sürecindeki geleneksel rollerinin birçoğunu okula devretmek durumunda kaldığı söylenebilir (Çetin ve Ünsal, 2009). Bu durumun sonucunda öğretmenlerin sosyalleşme uzmanı (Özpolat, 2010) rollerinin daha fazla ön plana çıkmaya başladığı söylenebilir. Bu bağlamda fark oluşturan öğretmenlerin toplumun bütünlüğünü sağlama adına bireyleri topluma kazandırmaları, sosyalleşme uzmanı rollerini yerine getirmeleriyle gerçekleştiği ifade edilebilir.

Araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından biri de öğretmenlerin etkinlikleri yaparken rutinin dışına çıkma ve prosedürlere takılmama gibi davranışlar sergilemeleridir. Çetin (2017) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin ders dışı etkinlikleri düzenlememelerinin sebebini prosedürle uğraşmamak ve öğrencilerin sorumluluğunu almaktan kaçınmak şeklinde açıklarken MEB'in ders dışı etkinliklere açık olmadığını ve çok fazla prosedürün olduğunu belirtmiştir. Yanık, Bağdat, Gelici ve Taştepe'de (2016) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin çok fazla evrak işi ile karşılaştığını ve problem yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada belirtildiği gibi öğretmenlerin rutinin dışına çıkmaları ve prosedürlere takılmamaları, onları meslektaşlarından farklı kılabilir.

Araştırmada fark oluşturan öğretmenlerin hizmet öncesinde yetiştirilmesi için öğretmen adaylarının seçilerek alınması, öğretim üyelerinin rol model olması, aday öğretmenlikte daha çok uygulama yaptırılması şeklindeki sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucunu Başaran ve Baysal (2016), ideal öğretmenler üzerine yapmış oldukları çalışmalarında ulaşılan sonuç ile desteklenmektedir.

Araştırmanın sonucunda katılımcı öğretmenlere göre fark oluşturan öğretmen; öğrencilere sosyal, ahlaki, sportif ve kültürel açıdan değer katan, öğrencilerin hayatlarında iz bırakan, mesleğe ve öğrencilere ilişkin hayalleri olan ve bu hayalleri gerçekleştirme gayreti içinde olan öğretmen şeklinde tanımlanmıştır. Fark oluşturan öğretmen; yapılmayanı yapan, yapılanın ise daha iyisi yapan, yaptıkları ile kendisine, öğrencisine, mesleğe ve topluma değer katan ve tüm bunların sonucunda toplumda, medyada, eğitim camiasında öne çıkan öğretmendir. Araştırmanın sonucunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

- Hizmet öncesi öğretmen yetiştirme sürecinde fark oluşturan öğretmenler üzerine bir farkındalık çalışması yapılabilir.
- Öğretmenlere, resmî prosedürler azaltılarak fark oluşturacak faaliyetler yapılabileceği ortamlar sağlanabilir.
- Öğretmen adaylarında fark oluşturan öğretmenlere yönelik farkındalık kazandırmak için fark oluşturan öğretmenlerle öğretmen adaylarının bir araya gelmeleri sağlanabilir.
- Öğretmen yetiştiren kurumlarda çalışan akademisyenler, öğretmen adaylarına, fark oluşturan öğretmen olabilecek düşünsel beceriler kazandırmanın yanında onlara örneklik teşkil edebilecek faaliyet ve projeler yapabilirler.
- Nitel araştırma yaklaşımı ile yürütülen bu çalışmadan farklı olarak daha geniş örneklem grubuyla nicel çalışmalar yapılabilir. Geliştirilecek ölçek yardımıyla fark oluşturan öğretmenlerin, toplumdaki öğretmen imajına katkısı, mesleğin saygınlığını artırmaya etkisi gibi konularda çalışmalar yapılabilir.

Teachers Who Make a Difference According to Teachers' Perceptions

Abdullah Çetin
Serkan Ünsal

Introduction

Professions can be defined as jobs that require a certain level of knowledge and skill with scientific, social, economic, and technological dimensions (Ada & Ünal, 1999; Demir & Acar, 1996). Professions are also defined as the continuous and organized activities of a person to make a living (Gömleksiz, 2004; Köktaş, 2003). Within this context, teaching in the section on the teaching profession section from the Basic Law of National Education No. 1739 is defined as, "A special profession which takes on the duties of education and the educational management of government" (Resmi Gazete, 1973). Among professional groups, teaching as the oldest occupational group is an education and training profession that shapes the future of societies and individuals; as such, all societies give teaching importance, and it has individual, social, scientific, and ethical dimensions (Ünsal, 2015).

Recently many changes have occurred in the structure of the teaching profession and teachers' roles through the effects of globalization, democratization, and technological advances (Özoğlu, 2010; Özpolat, 2010). With these changes, teachers' roles have become more complex, more challenging, and more versatile (Sudhakar & Dayakara, 2017); the expectations government, society, and families have of teachers have increased; and the teaching profession has gained importance

@ Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam University. abdcetin46@gmail.com
Assoc. Prof., Kahramanmaraş Sütçü İmam University. serkan-unsal09@hotmail.com

ID <http://orcid.org/0000-0003-1118-0740>
<http://orcid.org/0000-0003-0367-0723>

© Scientific Studies Association
DOI: 10.12658/M0331
insan & toplum, 2020.
insanvetoplum.org

(Darling-Hammond, 2006). Reasons such as increased individualization, decreased awareness of social responsibility, and decreased influence from social values on behaviours have imposed new roles onto teachers (Özpolat, 2010).

Yıldız (2013) stated the practices and social position of the teaching profession to be influenced by the social, economic, and political structures of the period, as in other professions. As a result, teacher typology emerges in accordance with the characteristics of the period in every period. Today, the teachers who are on the agenda are those who make a difference in education through their practices. This research aims to reveal data sets related to the characteristics and activities of teachers who make a difference. In this context, the research question has been defined as, “What are the characteristics and activities of teachers who make a difference in society?” In this context, the aim of this study is to reveal the characteristics of teachers who make a difference, what activities they do, what they contribute to society, and what should be done to train such teachers.

Methodology

This study is a qualitative research conducted using the phenomenology design. The aim of phenomenological qualitative research is to reveal the meanings individuals attribute to a case (Creswell, 2016; Johnson & Christensen, 2012). The phenomenon in this research is teachers who make a difference. In order to arrive at a rich data set, the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods, has been preferred (Yıldırım & Şimşek, 2011). In accordance with the study's aim and criteria, the study group consists of volunteers, 12 experienced teachers who are getting their master's degree at Kahramanmaraş Sütçü İmam University during the 2018-2019 academic year. The number of female participants (75%) in the study group is higher than the number of male participants. Four (33%) of the participants in the study group are Turkish language and literature teachers, two (16%) are classroom teachers, two are Turkish teachers, Preschool Teachers, Physical Education Teachers, Religious Culture and Moral Teachers, Elementary Mathematics Teachers. Teaching experience of the participants ranges from one year to 17 years.

In this research, the researcher prepared semi-structured interview questions for use in the data collection. The first part of the interview form consists of three questions to determine participants' demographic characteristics, while the second part consists of four open-ended questions to determine participants' views regarding teachers who make a difference. Content analysis has been used to an-

alyze the collected data in depth. Prior to this, codes were determined first. The themes were created by bringing together the related codes under the similar concepts (Berg & Lune, 2015; Creswell, 2016; Merriam, 2013; Patton, 2014).

For the issue of validity and reliability, the research has been conducted ethically and carefully (Merriam, 2013); the necessary analyses have been done for credibility, transferability, consistency, and confirm ability (Lincoln & Guba, 1985). In order to provide the research's credibility, detailed information about all stages of the research and the participants has been given and presented to an expert for their opinion; confirmation has also been obtained from the participants. Giving detailed information about the process increases the credibility of the research for the readers (Creswell, 2016). This research has provided the necessary explanations and direct quotations to ensure transferability. The findings have been arranged in tables, and clear language has been used for the readers. Consistency in qualitative research means the research data and research results are consistent with each other (Merriam, 2013; Yıldırım & Şimşek, 2011).

In addition, Creswell (2016) stated that in order to ensure the reliability of qualitative research, more than one researcher should do the coding, and the consistency between these codes should be examined. In this research, two researchers coded separately and examined the consistency between the codes. Inter-coder consistency has been found to be .91 using the formula of Miles and Huberman (1994, p.64; reliability = [consensus / (consensus + disagreement X100)). In order to ensure the study's confirm ability, data from this study and others that had been carried out have been made auditable at any time by filing them on a computer as stated by Creswell (2016).

Findings

Many teachers stated that being competent in the field is one of the qualities of a teacher who makes a difference, particularly those who bring innovation to their field. Teachers who make a difference have been observed to pay attention to individual differences in creating a learning environment, to use different methods and techniques, and to transform the materials in the environment into teaching materials. The characteristics of teachers who make a difference in the teaching and learning process are: time management, knowing students, being a good observer, being fair, and being a kind authoritarian. The characteristics of teachers who make a difference for the theme of attitudes and values are: respecting differ-

ent opinions, behaving in accordance with social values, valuing students, trying to make an effect in students' lives, guiding students, and being principled. The characteristics of teachers who make a difference in the sub-theme of communication and cooperation can be listed as: being caring, humorous, and cooperative; embracing school culture; being empathetic, and having communication skills. The characteristics of teachers who make a difference in the sub-theme of personal and professional development are: having universal values, loving their profession, continuously developing themselves, being responsible, keeping up with changes, being open to criticism, being smart, being intellectual, being strong, being persistent, finding practical solutions to problems, believing in the importance of the profession, having positive thoughts, being active in the profession, and following field-related developments.

Characteristics under the theme of social activities can be listed as: creating projects and support, social activities, sports activities, and contributing to equipment for school activities. Teachers who make a difference in the theme of social relations are seen to be engaged in activities for finding solutions to social problems, adding value to society, bringing innovation to society, and providing funds for students who will take care of their parents. When observing the personal behaviors of teachers who make a difference, they are seen to go outside of their routine, not follow procedures, keep in touch with the students after graduation, and accomplish difficult tasks.

In order to train teachers who make a difference; official procedures should be reduced, a democratic environment should be created, opportunities for self-development should be provided, and different hobby areas should be established. In order to train teachers who make a difference, pre-service teachers candidates should be selected carefully, the faculty members should be role models, the quality of education should be increased, more practice should be done in teacher education, appropriate education should be given to values, and problem-solving skills should be gained.

Teachers who make a difference in order to ensure social integrity are observed to be engaged in activities such as integrating individuals into society, teaching values to individuals, directing society, ensuring school-community integration, and contributing to the creation of a peaceful society. Teachers who make a difference in order to meet the needs of society are observed to perform activities such as contributing to social development, raising qualified individuals, increasing public awareness, advising people, enabling individuals to discover themselves, and creating awareness.

Discussion, Conclusion, and Suggestions

Studies on the professional qualifications, effectiveness, and characteristics of good teachers (Grundy & Robinson, 2004; Işıktaş, 2015; Minor, Onwuegbuzie, Witcher & James 2002; Şişman, 2009; Tang & Choi, 2009) also support our results that teachers use tools and materials, take students' individual differences into account, and use different teaching methods. The participants stated that teachers who make a difference have the ability to affect students' lives. The reason for this may be due to the fact that students are more influenced by teachers' behaviors than the information they provide, and students' personality development is influenced by teachers' approaches and communication (Gürkan, 1993; Küçükahmet, 1998). Teachers who make a difference are concluded to have the ability to develop themselves continuously in the theme of personal and professional development. Considering that professional development is a part of the teaching profession (Grundy & Robinson, 2004), a normal process for teachers who make a difference is considered to be how they continuously make efforts for their professional development.

More specifically, one characteristic of teachers who make a difference is that they love their profession. In a study on Dilek Livaneli, who was selected as the first "Teacher of the Year Who Makes a Difference in the Teaching Profession" by the Ministry of National Education in 2012, Akçadağ (2017) concluded in his research that the main source of motivation is based on love of profession. Another result of the research is that a sense of responsibility is found among the characteristics of teachers who make a difference. Studies on the quality, effectiveness, and characteristics of ideal teachers (Hopkins & Stern 1996; Tekişik, 2003; Özkan & Arslantaş, 2013) emphasize that, similar to the results of this research, teachers should have a sense of responsibility.

As a result of the research, the common feature of activities from teachers who make a difference can be said to be that they are mostly society-oriented. Bhargava and Pathy (2014) emphasized that the roles and responsibilities of the new generation of teachers expand beyond the classroom. One striking result from the study is that teachers behave beyond their routines and are not stuck in procedures while doing activities. Çetin's (2017) study stated that teachers refrain from organizing extracurricular activities in order to not deal with the procedures and to avoid being responsible for the students. Teachers can be said to need to overcome these obstacles in order to make a difference.

The research has concluded that, in order to train teachers who make a difference, prospective teachers should be chosen carefully before their service, faculty

members should be role models, and more practice should be included in teacher education. The results of this study are in line with those from Başaran and Baysal's (2016) study on ideal teachers. As a result of the research, the following suggestions have been made:

- An awareness case study can be conducted on teachers who make a difference in the process before and during teacher training and in-service training.
- Teachers can be provided with environments where they can make different activities by reducing formal procedures and supporting them financially.

Kaynakça/References

- Ada, S. ve Ünal, S. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yayın No:13.
- Ada, Ş. ve Akan, D. (2007). Değişim sürecinde etkili okullar. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 343-373.
- Adıgüzel, A. (2008). *Eğitim fakültelerinde öğretmen eğitimi program standartlarının gerçekleşme düzeyi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Akay, C. ve Ültanır, E. (2010). Andragojik temellere dayalı kolaylaştırılmış okuma-yazma eğitimi (KOYE) sürecine yönelik KOYE eğitimcilerinin görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 75-88.
- Akçadağ, T. (2017). Köyde bir öğretim lideri: Dilek Livaneli. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 263-292.
- Akyüz, Y. (2001). *Başlangıçtan 2001'e Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Alabaş, R., Kamer, T. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *e-International Journal of Educational Research*, 3(4), 89-107.
- Alkan, C. (2000). Meslek ve öğretmenlik mesleği. V. Sönmez. (Hızl.). *Öğretmenlik mesleğine giriş* içinde (ss. 191-230). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, N. (2015). Öğretmenliğin meslek olarak seçilmesinde etkili olan temel unsurlar. *International Journal of Social Science*, 37(1) 53-64.
- Başaran, A. ve Baysal, S. (2016). Öğretmen adaylarının ideal bir öğretmen hakkındaki görüşleri. *Pegem atıf İndeksi*, 029-44.
- Bektaş, M. ve Pehlivan, N. (2018). Sınıf öğretmenlerinin "yüksek lisans" kavramına yönelik metaforik algıları. *Sakarya University Journal of Education*, 8(1), 211-227.
- Bell, B. ve Gilbert, J. (1994). Teacher development as professional, personal, and social development. *Teaching and Teacher Education*, 10(5), 483-497.
- Berg, L. B ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. H. Aydın (Çev. ve Ed.). Ankara: Eğitim Yayınevi.
- Bhargava, A. ve Pathy, M. (2014). Attitude of student teachers towards teaching profession. *Turish Online Journal of Distance Education*, 1(3), 27-36.

- Bishay, A. (1996). Teacher motivation and job satisfaction: a study employing the experience sampling method. *Journal of Under graduate Science*, 3, 147-54.
- Bolkan, S. ve Goodboy, A. K. (2015). Exploratory theoretical tests of the instructor humor-student learning link. *Communication Education*, 64, 45-64.
- Borman, G. D. ve Rachuba, L. T. (1999). Qualifications and professional growth opportunities of teachers in high- and low-poverty elementary schools. *The Journal of Negro Education*, 68(3), 366-381.
- Cochran-Smith, M. (2001). Constructing outcomes in teacher education: Policy, practice and pitfalls. *Education Policy Analysis Archives*, 9, 1-34.
- Cogan, J. J. ve Pederson, P. V. (2001). The development of civic values: Case study of the United States of America. *International Journal of Educational Research*, 35, 61-76.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çelikten, M. ve Can, N. (2003). Yönetici, öğretmen ve veli gözüyle ideal öğretmen. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 253-267.
- Çetin, A. (2017). *Özel dersanelerden resmi okullara atanan ilköğretim fen bilimleri öğretmenleri üzerine bir durum çalışması*. Yayımlanmamış doktora tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Çetin, A. ve Ünsal, S. (2019). Öğretmen adaylarının değerlerle ilgili zihinsel yapıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 187-210.
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st century teacher education. *Journal of Teacher Education*, 57, 300-314.
- Davenport, D. C. (2015). *Examining peer perceptions of humorous communication in the college classroom*. Yayımlanmamış doktora tezi. https://uknowledge.uky.edu/comm_etds/42 adresinden erişilmiştir.
- Demir, E. ve Demir, C. G. (2016). Öğretmenlik mesleğini algılama biçimleri ölçeği güvenilirlik-geçerlilik çalışması. *International Conference on New Horizons in Education, Vienna Austria*, 3, 1-7.
- Demir, Ö ve Acar, M. (1996). *Sosyal bilimler sözlüğü*. Ankara: Vadi Yayınları
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının öz yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Duran, H. (2001). *Bir meslek olarak öğretmenlik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Ekici, F. Y. (2015). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi örneği). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(35), 658-665.
- Göker, S. ve Gündüz, Y. (2017). Dünya ölçeğinde öğretmenlerin saygınlık statüsü ve özlük hakları. *Milli Eğitim*, 213, 177-196.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Öğretmenlik mesleğinin nitelikleri. M. Taşpınar (Hzl.). *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 152). Elazığ: Üniversite Kitabevi.
- Grundy, S. ve Robinson, J. (2004). Teacher professional development: Themes and trends in the recent Australian experience. C. Day ve J. Sachs (Ed.). *International handbook on the continuing professional development of teachers* içinde (ss. 146-165). Berkshire: Open University Press.

- Guerriero, S. (2017). *Pedagogical knowledge and the changing nature of the teaching profession*. Paris: OECD Publishing.
- Gürkan, T. (1993). *İlkokul öğretmenlerinin öğretmenlik tutumları ile benlik kavramları arasındaki ilişki*. Ankara: Sevinç Matbaası
- Hattie, J. 2003. *Teachers make a difference: What is there search evidence?* Melbourne, Australia: Australian Council for Educational Research Annual Conference on Building Teacher Quality.
- Hopkins, D. ve Stern, D. (1996). Quality teachers, quality schools. *Teaching and Teacher Education*, 12(5), 1-17.
- Hotaman, D. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmen kişilik özelliklerine yönelik algılarının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(2), 186-201.
- Işıktaş, S. (2015). Öğretmen adaylarının iyi öğretmen olma ile ilgili görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(4), 119-131.
- Johnson, B. ve Christensen, L. (2012). *Educational research quantitative, qualitative and mixed approaches*. London: SAGE.
- Karakelle, S. (2005) Öğretmenlerin etkili öğretmen tanımlarının etkili öğretmenlik boyutlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 30(135), 1-10.
- Kesner, J. E. (2005). Gifted children's relationships with teachers. *International Education Journal*, 6(2), 218-223.
- Ko, J., Sammons, P. ve Bakku, M. L. (2013) *Effective teaching: A review of Research and Evidence*. Oxford: Routledge.
- Korkmaz, G. ve Sadık, F. (2011). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki tutumlarının sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(1), 121-138.
- Köktaş, S. K. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçükahmet, L. (1998). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (9. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınları.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: SAGE
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. Baskı). California: SAGE Publications.
- Minor, L. C., Onwuegbuzie, A. J., Witcher, A. E. ve James, T. L. (2002). Preservice teachers' educational beliefs and their perceptions of characteristics of effective teachers. *Journal of Educational Research*, 96(2), 116-127.
- OECD. (2005). *Teachers matters. attracting, developing and retaining effective teachers-final report: Teachers matter*. Paris: OECD.
- Özkan, M. H. ve Arslantaş, İ. (2013). Etkili öğretmen özellikleri üzerine sıralama yöntemiyle bir ölçekleme çalışması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 311-330.
- Özoğlu, M. (2010). Türkiye'de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA) Analizi*, 17, 1-40.
- Özpolat, V. (2010). Toplumsal değişme dinamiklerinin eğitim ve öğretmenlik mesleği üzerindeki etkileri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20), 147-169.

- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Resmi Gazete. (1973). Milli eğitim temel kanunu. *Resmi Gazete* 5(14574), 5101-5113. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- Silverman, D. (2005). *Doing qualitative research: A practical handbook*. London: Sage Publication
- Sudhakar, K ve Dayakara V. (2017). A study on attitude of teachers towards teaching profession. *The International Journal of Indian Psychology*, 4(3), 130-134.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 239-259.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenliğe giriş*. Ankara: Pegem Yayınları
- Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlikleri: Modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (Özel Sayı)*, 10(3), 63-82.
- Tandoğan, M. (1998). Öğretmen ve teknoloji. B. Özer (Hzl.). *Çağdaş eğitimde yeni teknolojiler içinde* (ss. 13-29). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Tang, S. Y. F. ve Choi, P. L. (2009). Teachers' professional lives and continuing professional development in changing times. *Educational Review*, 61(1), 1-18.
- Tatar, M. (2004). Etkili öğretmen. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-26.
- Tekışık, H. H. (2003). Öğretmen adaylarına son ders ve genç öğretmenlere mesaj. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 298, 1-16.
- Ünsal, S. (2015). *Öğretmenlerin mesleki imajlarına ilişkin görüşleri ve mesleki imaja etki eden faktörler*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Üre, Ö. (2005). 21. yüzyıl öğretmeni. A. M. Sünbül (Hzl.). *Öğretmenin dünyası içinde* (ss. 1-6). Ankara: Mikro Basım, Yayım, Dağıtım.
- Villegas-Reimers, E. (2003). *Teacher professional development: An international review of the literature*. Paris: UNESCO-International Institute for Educational Planning.
- Wanzer, M. B. (2002). Use of humor in the classroom: The good, the bad, and the not-so-funny things that teachers say and do. J. L. Chesebro ve J. C. Mc Kroskey (Ed.). *Communication for teachers içinde* (ss. 116-125). Boston: Allyn and Bacon.
- Wong, H. K. (2004). Induction programs that keep new teachers teaching and improving. *NASSP Bulletin*, 88(638), 41-58.
- Yaman, E., Yaman, H. ve Eskicumalı, A. (2001). Öğretmenlik mesleğinin sosyo-ekonomik statüsü. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 53-68.
- Yanık, B. H., Bağdat, O., Gelici, Ö. ve Taştepe, M. (2016). Göreve yeni başlayan ortaokul matematik öğretmenlerinin karşılaştıkları zorluklar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(36), 130-152.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. ve Öner, S. (2016). Etkili/Başarılı sınıf öğretmenleri üzerine nitel bir analiz. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(3), 135-155.

- Yıldız, A. (2013). Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin dönüşümü: İdealist öğretmenden sınava hazırlayıcı teknisyen öğretmene. *Eleştirel Pedagoji Dergisi*, 5(27), 43-50.
- Yirci, R. (2017). Öğretmen profesyonelliğinin önündeki engeller ve çözüm önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 503-522.